

Comuna Chirnojeni este situată în partea de sud a județului, la o distanță de 56 km de municipiul Constanța și la 35 km de orașul cel mai apropiat, Mangalia. Localitatea se învecinează la N cu satul Plopeni, la V cu satul Viroaga, la E cu satul Comana, iar la S cu orașul Negru-Vodă.

Comuna, care se întinde pe o suprafață totală de 11.606 ha, este alcătuită din trei sate: Chirnojeni-reședința, Plopeni și Credința.¹

Din punct de vedere geografic, localitatea este situată în podișul sud-dobrogean. Pe teritoriul satului nu se găsește niciun curs de apă. Clima este continentală, cu ierni geroase și veri călduroase.

Numele vechi al localității este *Ghiuvenli* sau *Ghiuvenlia*, cuvânt care în limba turcă înseamnă „sat cu mărăcini” sau „sat cu porumbe”, toponimul făcând referire la aspectul de câmpie, plină cu mărăcini („porumbe”), pe care îl avea teritoriul unde turcii au întemeiat satul.² Faptul că satul a avut denumire turcească este în strânsă legătură cu regimul de ocupație otomană sub care s-a aflat Dobrogea până la 1878.

Localitatea este menționată în defterele (registre turcești) din anii 1573, 1675 și 1676, în care erau trecute satele din Dobrogea obligate să predea Porții un anumit număr de oi, precum și satele care trebuiau să dea o anumită cantitate de orz. Satul mai apare localizat și pe harta statistică rusă ridicată în timpul războiului ruso-turc din anii 1828-1829, dar și în documentele turcești din fondurile tapiurilor emise între anii 1864-1877, care îi indicau pe posesorii de pământ cu „tapu” din satele dobrogene.³

Satul a purtat acest nume, *Ghiuvenlia*, până în anul 1929, când prin *Decretul Regal nr. 4036* din acel an, privind noua împărțire administrativă a țării, și-a schimbat numele în *Chirnojeni*.⁴

Localitatea a fost întemeiată ca așezare rurală, cu numele de *Ghiuvenlia*, în timpul dominației otomane, când au fost aduse familii de turci, care s-au așezat în partea de răsărit a satului, pe deal, de unde au coborât în vale, din cauza lipsei de apă. În preajma Războiului Crimeii, în sat erau circa 150 de familii de turci, căroră li s-au adăugat, după 1856, aproximativ 50 de familii de tătari, care s-au așezat pe coasta de sud-vest a satului turcesc și se îndeletniceau cu creșterea animalelor.⁵ Pe la 1863, însuși Sultanul Azis a donat o sumă de bani pentru construirea unei geamii.⁶

În perioada imediat următoare Războiului de Independență, s-a încercat colonizarea satului cu români, însă fără succes, din cauza neînțelegerilor

cu tătarii existenți la acea dată în sat. Primele familii de români, originari din Chirnogi, județul Ilfov, s-au stabilit în localitate în anul 1894, iar după venirea lor au început să plece turcii, acest fapt producându-se treptat.⁷ Noii veniți au dat satului numele localității de unde au venit, iar strămutarea lor din locurile de baștină s-a datorat în primul rând situației economice precare, sporirii obligațiilor și nu, în ultimul rând, promisiunii unei vieți mai bune în noua provincie.⁸ Acestor coloniști din Ilfov li s-au adăugat români veniți din județele Dolj, Romanați, Mehedinți, Teleorman, Ialomița, care au primit pământ, cu prilejul împroprietăririlor din anii 1894 și 1903.⁹

Neînțelegerile dintre românii proaspăt sosiți în sat și tătarii pe care i-au gasit aici, au avut drept urmare părăsirea satului de către cei din urmă, astfel încât, până la 1916, în Ghiuvenlia mai rămăseseră doar 20 de familii.¹⁰

În jurul anului 1900, localitatea Ghiuvenlia avea o suprafață de 517 ha, din care 49 erau ocupate de vatra satului. De asemenea, satul avea 87 de case și 776 locuitori, marea majoritate fiind turci și tătari.¹¹

Din punct de vedere administrativ, în anul 1901, satul Ghiuvenlia aparținea de comuna Caraomer (Negru-Vodă), care mai administra alte șapte sate: Dauluchioi (Darabani), Calinciucur (Grâniceru), Cerchezu, Docuzaci (Măgura), Mamuslia (Căscioarele), Calfachioiu (Viroaga) și Alibichioi (azi dispărut).¹²

În anul 1904, Ghiuvenlia avea un „aspect mai românesc, cu case bune și încăpătoare”, iar în sat exista o școală, clădită în 1899, cu un învățător și 95 de elevi. Satul mai avea o geamie și o biserică în construcție. Structura populației, pentru aceeași perioadă, era următoarea: 722 români, 224 turci și un armean.¹³

La nivelul anului 1916, vatra satului Ghiuvenlia se întindea pe o suprafață de 309 ha, iar populația era de 1934 locuitori, din care 1720 erau români și 74 turci. În sat existau 185 de case cu o cameră, 232 cu două camere, 64 cu mai multe camere și 211 magazine și șoproane. Primăria avea local propriu, construit în anul 1912, iar școala din sat avea doi învățători. Biserica din sat, cu hramul „Sf. Gheorghe”, a cărei construcție se finalizase în anul 1899, era deservită de un preot seminarist.¹⁴

În timpul Primului Război Mondial, se înregistrează o scădere a populației, iar începând cu anul 1922, începe mișcarea de emigrare a turcilor din Dobrogea. În același an, în Ghiuvenlia erau

1835 români, 9 turci și 6 armeni. Pentru aceeași perioadă, în sat se înregistrau 52 de case cu o cameră, 125 cu două camere, 150 cu mai multe camere și 185 de grajduri și șoproane și 27 de fântâni „construite din piatră și ciment”.¹⁵

În ceea ce privește casele locuitorilor din Chirnogeni, o descriere a acestora a făcut, în anul 1934, învățătorul satului, Ion Ionescu, în lucrarea monografică *Sai, Ghiuvenlia!*: „Locuințele și le fac din piatră, cărămidă sau chirpici...cu prispă și învelite cu olane. Casele sunt împărțite astfel: tindă, două sau trei odăi și aplecătoare, unde au bucătăria și unde răspund gurile sobelor, pe unde fac focul, cu paie ori coceni...Aproape totuși au câte o cameră de primire, gătită frumos și, câteodată, pardosită cu scânduri. Celelalte camere sunt lipite pe jos cu pământ...în curte au câte un cuptor și o vatră pentru gătit în timpul verii...Camerele se încălzesc cu sobe oarbe...Mai toate casele au câte o grădiniță de flori, mică și îngrijită binișor.”¹⁶

Potrivit recensământului populației, care a avut loc în decembrie 1930, în Chirnogeni s-a înregistrat un spor demografic considerabil, respectiv 2159 locuitori.¹⁷ Din punct de vedere administrativ, în același an, Chirnogeni era comună, având în componență satul Chirnogeni și „vatra de sat turcească desființată, fără așezare omenească, cu denumirea Alibichioi”.¹⁸ În anul 1936, într-un *Tablou de împărțire administrativă a județului Constanța, cu modificările făcute până la 1 iulie 1936*, localitatea Chirnogeni figura ca fiind comună, având în componență doar satul cu același nume.¹⁹

În anul 1939, în *Tabloul cu numărul sufletelor aflate la 1 ianuarie 1939, în comunele din cuprinsul Plasei Negru-Vodă*, comuna Chirnogeni figura cu un număr de 2652 suflete.²⁰ La scurt timp de la terminarea Celui De-Al Doilea Război Mondial, în anul 1948, Chirnogeni avea statut de comună rurală, făcând parte tot din Plasa Negru-Vodă, și o populație de 2454 de locuitori.

Din punct de vedere demografic, pentru anii următori, situația se prezintă astfel: în anul 1956- 3000 locuitori, în anul 1977- 3500 locuitori, în anul 1979- 4017 locuitori, iar anul în 1985- 4817 locuitori, toți de naționalitate română. La recensământul din anul 1992, comuna Chirnogeni, avea un număr de 3444 locuitori, din care 1897 erau locuitori ai satului reședință, restul fiind repartizați corespunzător celor două sate componente ale comunei, Credința și Plopeni. În același an, în satul Chirnogeni existau 1281 de case.²¹ La recensământul din anul 2002, localitatea Chirnogeni avea o suprafață de 5733 ha și un număr de 1942 locuitori, la care se adaugă 690 de case.²²

În prezent, în localitate există o Școală Generală, o grădiniță, două cabinete medicale, un post de poliție.

Ocupațiile locuitorilor sunt creșterea animalelor, cultivarea plantelor, viticultura.

Arhitectura tradițională este reprezentată de case triculare, mai rar cu patru camere, cu prispa dezvoltată fie pe fațada principală, fie pe două laturi. Casele sunt orientate atât cu fațada principală spre stradă, cât și către curte, având în acest caz, latura secundară „la drum”. În fața casei, există grădina cu flori, care este împrejmuită cu un gard, iar dincolo de acesta începe curtea. Cele trei camere, două laterale și tinda sau „sala” mediană, sunt, în general, de dimensiuni egale. Camerele au podele din scânduri doar în camera curată și în tindă, camera de locuit având pe jos pământ bătut, cu lipitură de pământ galben. Tavanul este fie din pământ, fie din scânduri. Accesul în pod, care se desfășoară pe toată casa, se face prin tindă. Casele au fundația din piatră, iar pereții din chirpici cu liant de ceamur, mai rar din piatră. Piatra pentru construcția caselor provine din carierele („canaraua”) de la Plopeni și Șipote. Chirpicii erau făcuți în gospodărie, din pământ galben și paie, această activitate realizându-se prin întrajutorare. Meșterii constructori erau localnici. Planimetria caselor a fost modificată prin adăugarea unei aplecături („celar”), fie pe latura secundară dinspre curte (casa Mavrodin Radu), fie pe latura din spate (casa Cotoban Dumitru). În cazul în care aplecătura este adosată spatelui casei, aici se află și gura sobei oarbe, care încălzea tinda și camera de locuit (casa Cotoban). În unele cazuri, în aplecătoare este amplasată vatra, iar gura sobei oarbe se află în tindă (casa Mavrodin). „Celarul” (aplecătura) avea rol de bucătărie, dar și de cameră de zi, sau loc de dormit pentru cei bătrâni, fiind de cele mai multe ori compusă din două încăperi. Prispa este liberă, mai rar cu parapet, prevăzută cu soclu înalt de circa 40-60 cm și cu 6-8 stâlpi din lemn. Accesul pe prispă se face central și este marcat de 2-3 trepte de piatră.

Acoperișul caselor este în două sau patru ape, iar învelitoarea din olană sau țigla (la casele mai noi) sau chiar din ambele materiale (țigla în față și olane pe celelalte laturi- ex. casa Oprea D. Florea). Șarpanta este din lemn, ca și streșina.

Anexele gospodărești sunt reprezentate de: grajd, cotețul păsărilor („curnic”), cocina pentru porc, saiaua pentru oi, adăpost pentru capre, porumbar, șopron, magazie pentru unelte, beci. Acestea sunt dispuse fie în spatele casei, într-o curte separată, fie în lateral, și sunt construite din piatră, chirpici sau scânduri. Gardurile care împrejmuesc

gospodăriile sunt din fie din scânduri, fie din soclu din piatră (tencuit sau netencuit) cu scânduri, fie din plasă de sârmă.

Un rol important în viața locuitorilor din Chirnogeni îl ocupă fântânile, care sunt amplasate

NOTE:

1. *Carta verde a județului Constanța*, Editura „Ex Ponto”, Constanța, 2000, p.128.
2. Petrică Miu, Marin Voicu, *Chirnogeni. Ghiuvenlia. Contribuții la cunoașterea problemelor economice, sociale și ale vieții politice și culturale* (ms), 2006, pp. 8-9, 18.
3. Anca Ghiață, *Toponimie și geografie istorică în Dobrogea medievală și modernă*, în „Memoriile Secției de Științe Istorice”, seria IV, tom V, 1980, Editura Academiei R.S.R., București, 1982, pp. 30, 53.
4. Petrică Miu, Marin Voicu. *op. cit.*, p.15.
5. *Ibidem*.
6. N.T. Negulescu, *Județul Constanța în anii 1916 și 1922 / 23. Expunere prezentată Consiliului Județean de către dl. N.T. Negulescu, prefectul județului Constanța*, Constanța, Tipografia „Victoria” George I. Georgescu, 1924, p. 322.
7. Ion Ionescu, *Sai. Ghiuvenlia!*, monografie (ms), 1934, p. 6.
8. C.C.Giurescu, *Evoluția țărânimii române în secolele XIII-XX*, în „Memoriile Secției de Științe Istorice”, seria

la întreținerea ulițelor. Adânci de până la 20 m, acestea prezintă ghizduri și postament circular din piatră. În Chirnogeni, pe lângă fântânile cu sul („val”) aflate încă în stare de funcționare, în trecut, au existat și fântâni cu manej.

- IV, tom I, 1975-1976, Editura Academiei R.S.R., 1978, p. 183.
9. Petrică Miu, Marin Voicu, *op.cit.*, p. 27.
10. *Ibidem*, p. 17.
11. G.I. Lahovary, *Marele Dicționar Geografic al României*, vol. IV, Stabilimentul Grafic „I.V. Socecu”, București, 1901, p. 525.
12. Petrică Miu, Marin Voicu, *op.cit.*, pp.28-29.
13. Căpitanul M.D. Ionescu, *Dobrogea în pragul veacului al XX-lea. Geografia matematică, fizică, politică, economică și militară*, Atelierele Grafice „I.V. Socecu”, București, 1904, p. 460.
14. N.T. Negulescu, *op.cit.*, pp. 323-325.
15. *Ibidem*, pp. 323-324, 328.
16. Ion Ionescu, *op.cit.*, pp. 42-43.
17. Petrică Miu, Marin Voicu, *op.cit.*, p. 163.
18. Arhivele Naționale. Direcția Județeană Constanța, Fond Prefectura Județului Constanța, dosar nr. 15 / 1930, f.9-29.
19. Idem, dosar nr. 62 / 1936, f. 48.
20. Idem, dosar nr. 17 / 1939, f. 15 verso.
21. Petrică Miu, Marin Voicu, *op. cit.*, pp. 166-168.
22. *Carta verde...*, p. 129.

Chirnogeni - Casa nr.1

Proprietar: Mavrodin Radu (n.1909, decedat în anul 1990); în prezent casa este nelocuită, iar din punct de vedere legal aparține copiilor proprietarului.

Casa este situată pe Strada Cireșarilor, la nr.12, iar ca dată aproximativă a construcției se încadrează în jurul anului 1900, meșterii constructori fiind însă necunoscuți. Vecini: în față- fam. Săndulescu Ion; în spate- fam. Vișinescu Petre; în partea dreaptă- fam. Olteniceanu Marian, iar în stanga- Str. Cireșarilor. Suprafața aproximativă (casa și terenul aferent): 4000 m². Tipul de casă: trichelulară cu prispă liberă dispusă pe două laturi, cu opt stâlpi din lemn. Prisma este prevăzută cu soclu înalt (aprox. 80 cm) din piatră, tencuit. Temelia este din piatră, pe care localnicii o aduceau din Canarua de la Plopeni, iar pereții văruiți în alb sunt zidiți din chirpici făcuți din pământ galben și paie. Acoperișul este în patru ape, fiind învelit cu olane, iar șarpanta din lemn. Accesul pe prispă se face central și este marcat de două trepte din piatră; în fața treptelor se află ușa, pe unde se intra în camera din mijloc- tinda

sau „sala”, unde se află și gura sobei oarbe. De o parte și de alta a tindei se află câte o cameră: una de locuit, în stânga, care se încălzea cu soba oarbă, iar cealaltă, în dreapta tindei, nelocuită de obicei- camera „curată”. Podelele sunt din pământ, grinzile din lemn, iar tavanul este realizat din scânduri (cu lipitura de pământ deasupra, în pod), vopsite în albastru. Podul este extins pe toata casa, iar accesul în pod se face printr-o trapa aflată în tindă.

Ușa de la intrarea în casă se află poziționată pe mijlocul fațadei principale, iar de o parte și de alta a ușii se află câte două ferestre, una cu un „ochi” de geam, iar cealaltă cu două „ochiuri”. O fereastră suplimentară există pe latura îngustă a casei, pe care apare prelungită prisma.

Pe toată latura din spate, casa prezintă o aplecătoare („celar”), necompartimentată, iar pe latura mică, având perete comun cu camera „curată”, se află bucătăria de vară, unde încă se mai pastrează, în stare bună, vatra. Ulterior construirii casei, în prelungirea

acestei aplecători, au fost adăugate încă două camere, acum aflate în paragină. Fațada casei are deschiderea către grădina cu flori, care se continuă cu un teren

arabil. De o parte și de alta a casei- teren arabil, pe care foștii proprietari plantau porumb și legume.

Gardul care împrejmuiește curtea este realizat din plasă de sârmă.

Chirnogeni - Casa nr.2

Proprietar: Cotoban I. Dumitru (n.1923), care a moștenit casa de la tatăl lui, Cotoban Ion, originar din Chirnogi, județul Ilfov, stabilit în Chirnogeni în jurul anului 1920.

Casa, situată pe strada Economiștilor nr. 6, a fost construită de tatăl proprietarului după anul 1925, cu meșteri „tocmiți” din sat.

Vecini: în față- casa lui Voicu Marin, învățătorul satului, în spate- casa lui Niculai Oprea, în dreapta- casa lui Voicu Constantin, iar în stânga- casa lui Florin Gavrilă.

Tipul de casă: trichelulară, cu prispă liberă, dispusă pe fațada principală. Soclul este de aprox. 40 cm, din piatră, cimentuit. Inițial, prispa a fost construită din piatră și pământ bătut, dar în urmă cu 20 de ani a fost modificată, în sensul că a fost tencuită cu ciment. Tot atunci, cei cinci stâlpi din lemn, care susțin acoperișul, au fost înlocuiți cu țevi metalice (ulterior vopsite cu verde).

Temelia casei este din piatră, iar pereții din chirpici, văruiți în alb doar pe fațadă. Acoperișul în patru ape, care inițial a fost învelit integral cu olane, în prezent este învelit pe trei laturi cu țiglă, iar pe latura din spate cu olane. Șarpanta este din lemn. Din punct de vedere al planimetriei, casa respectă structura zonei: tinda sau sala și două camere laterale, între care una este camera curată, iar cealaltă este

camera de locuit. În camera de locuit, aflată în stânga tindei, se află încă soba oarbă, iar într-un șopron, aflat în curte și având perete comun cu tinda, se află gura sobei oarbe. (vezi foto). Celor trei camere inițiale ale casei, ulterior construcției, li s-au adăugat încă două, fiecare pe câte o latură mică a casei. Pe latura dinspre stradă s-a construit o cameră mare, unde, cu ani în urmă, aici a funcționat cârciuma satului. În această cameră, care în prezent este un fel de depozit de materiale al casei, se poate intra și direct de pe prispă. Pe cealaltă latură, s-a adăugat o aplecătoare („celar”), cu rol de bucătărie, care se continuă în spatele casei și este compartimentată în două. În toate camerele casei, tavanul este din scânduri, ca și podul.

Accesul pe prispă se face frontal, printr-o treaptă din piatră, în fața căreia se află și ușa prin care se face accesul în casă. În partea stângă a ușii se află două ferestre: una cu un singur „ochi” de geam, cealaltă cu două „ochiuri”, iar în partea dreaptă o fereastră cu trei „ochiuri”. Ferestrele, ca și ușa, sunt vopsite cu verde. Fațada principală are deschiderea către grădina de flori și zarzavaturi. Grădina de legume se află în spatele casei.

Gardul este realizat din piatră, netencuit (partea inferioară), și scânduri (partea superioară), susținute de sârmă, și este integral vărui.

Chirnogeni - Casa nr. 3

Proprietar: Stănimir P. Gheorghe (n. 1929); casa este moștenită de la tatăl său, Stănimir Petre (decedat în anul 1994, la vârsta de 94 ani), iar acesta din urmă a cumpărat-o de la Marin G. Sava. Familia Stănimir este originară din satul Chirnogi, județul Ilfov și s-a stabilit în Chirnogeni în jurul anului 1925. Casa este construită, după spusele lui Stănimir P. Gheorghe, la 1900, cu meșteri din sat, iar în prezent este nelocuită. Tipul de casă: trichelulară, cu prispă liberă, dispusă pe toată fațada, prevăzută cu șase stâlpi din lemn și soclu din piatră, netencuit, înalt de aprox. 50 cm. Pereții și temelia casei sunt din piatră,

iar podul, care se întinde pe toată casa este realizat din chirpici, cu lipitură de pământ galben, vizibili mai ales de pe latura stângă a casei, unde se află și gura de acces, marcată printr-o ramă de lemn. Acoperișul în două ape a fost învelit inițial cu olane, care au fost înlocuite acum cca 40 de ani cu țiglă. Grinzile și șarpanta sunt din lemn. Casa se află într-o stare mediocră, nefiind locuită de 15 ani. Fațada principală, orientată către ceea ce a fost cândva grădina de legume a gospodăriei, acum teren viran, mai pastrează urme de var alb. Celelalte laturi ale casei sunt nelipite, structura pereților fiind astfel vizibilă. Accesul pe

prispă se face cu ajutorul a două trepte din piatră, poziționate în dreptul ușii. De o parte și de alta a ușii, se află câte trei ferestre, corespunzătoare tindei și camerelor, una cu un singur “ochi” de geam, iar celelalte două cu câte două “ochiuri”, având ramele din lemn vopsite cu verde. Cele trei camere ale casei sunt dispuse astfel: tinda sau sala pe mijloc și două camere laterale, una de locuit și una “curată”. În tindă, se afla candva gura sobei oarbe, cu care se

încalzea și camera de locuit, aflată în partea din stânga a tindei. Tavanul și podelele sunt din pământ. Ulterior construirii casei, pe latura dreaptă, a fost adăugată o aplecătoare („polată”), compartimentată în două, unde proprietarii casei au amenajat încă o cameră de locuit și bucătăria de vară.

Gardul este din piatră, netencuit, și are un aspect neîngrijit, ca și curtea.

Chirnogeni – Casa nr.1

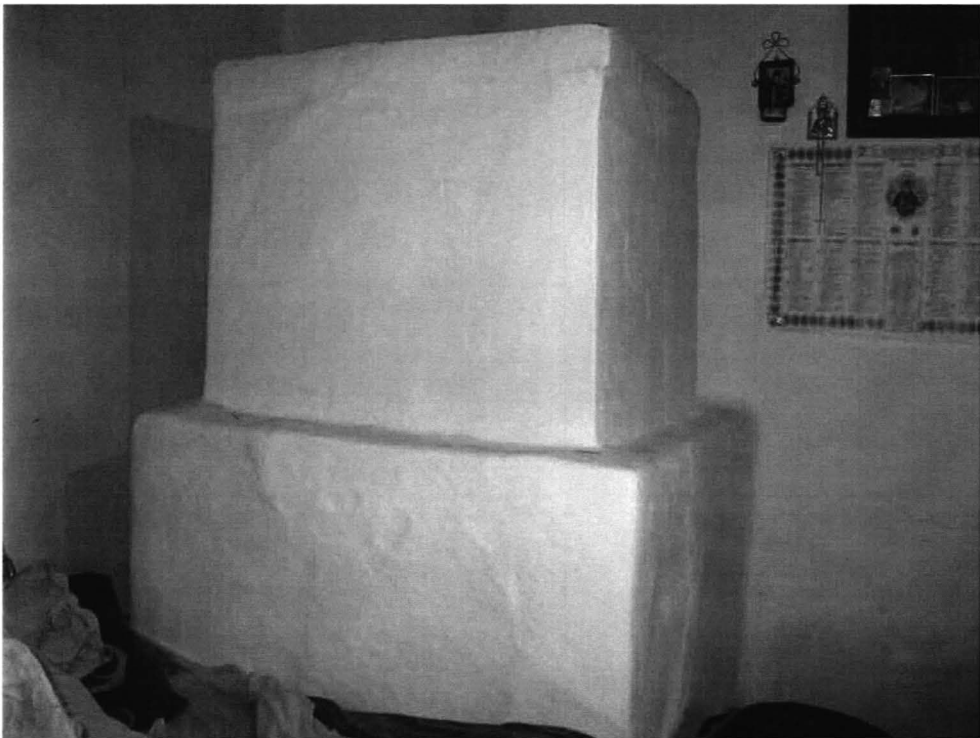
Chirnogeni – Casa nr.2

Chirnogeni – Casa nr.3

Coteț pentru păsări („curnic”) din Chirnogeni

Sobă oarbă din Chirnogeni

Chirnogeni – Case

Chirnogeni - Case